

Intervju: Wolfgang Petric, Visoki predstavnik za BiH" Etnicke drzave su prosllost

Medjunarodna zajednica nije dozvolila uspostavljanje Republike Srpske Krajine, a takodje nece dozvoliti Jelavicu osnivanje Herceg-Bosne

R: Poslednja poseta visokog predstavnika za BiH Wolfganga Petrica Banjaluci prvenstveno je bila posvecena razgovorima o ekonomskim programima i privlacenju stranih ulagaca u Bosnu i Hercegovinu.

WP: "Moram sasvim otvoreno reci da kadrovska rjesenja nove vlade bude u meni mnogo brige. Kada je premijer Ivanic izabran, na prvom sastanku nakon njegovog izbora on mi je obecao da ce njegova vlada, nova vlada biti vlada eksperata. To je nesto sto ja od njega jos uvijek ocekujem, a to je da njegova vlada djeluje kao zaista vlada eksperata. I mislim da je sada nakon ovih sto dana Vlade vrijeme da se kriticki osvrne na njen rad", rekao je visoki predstavnik prilikom posete redakciji Reportera, u kojoj se upoznao sa svim zaposlenima, pozelevsi im da nastave da rade svoj posao kao i do sada, sa sto manje pritisaka, koji su do sada obelezavali novinarstvo RS.

R: Vi se jos zalazete za pregovore i sa HDZ-om, i takodje i sa HDZ-om, i takodje niste bili protiv da se sa SDS-om razgovara kad je vec u politickom zivotu. Sta vi ocekujete od ovih stranaka. Na koje ljude unutar tih stranaka racunate da mogu dovesti do nekih promena u samim strankama?

WP: Postoji jedna vazna stvar, znaci jedan minimum standarda u

postivanju Dejtona i vladavina zakona mora da postoji. Sto se tice HDZ-a i posebno gospodina Jelavica, on je kao clan Predsjedništva bio u poziciji da brani Ustav a on sam ga je prekrasio i licno je, zajedno sa svojim kolegama iz stranke, osnovao jednu ilegalnu paralelnu instituciju. To medjunarodna zajednica ne moze prihvatiti, jer bi to znacilo kraj Dejtona i kraj uspostave demokratske BiH.

R: Recite koliko je gresaka pocinila medjunarodna zajednica u odnosima sa HDZ-om? Njihovi stavovi su bili jasni i u toku predizborne kampanje, ali se nije reagovalo u to vreme. Kasnije su postali jo_ radikalniji, ponovo je izostala reakcija sve dok nije do_lo do potpune radikalizacije situacije. Da li bi se, da se ranije reagovalo, izbegla ova kriza?

WP: Ne vjerujem da bi se to desilo. Mislim da je jako vazno bilo da medjunarodna zajednica sa svoje strane pokaze spremnost na kompromis i na dijalog. Da im da jos jednu posljednju sansu da se vrate u okrilje institucija. Kada je postalo jasno da su gospodin Jelavic i ljudi oko njega bili aktivno ukljuceni u rad van d van institucija meni je jednostavno preostalo da potpisem dokument o njegovom razrjesenju. Na neki nacin on se sam izopcio iz demokratskih institucija. Prirodno je da ako ima izvjesnih problema i ako ima izvjesnih razlika u drzavnom sistemu, da se diskutuje o promjenama unutar institucija, a ne da se to cini van institucionalnosti. A ako bismo sljedili logiku gospodina Jelavica mi bismo odmah imali situaciju povratka anarhije i situacije koja je slicna ratnoj situaciji. Pet godina nakon Dejtona, nakon sto je doslo do demokratizacije u cijelom regionu, dakle u regionu bivse Jugoslavije, vrijeme je za striktno postivanje Dejtonskog mirovnog sporazuma i demokratski uspostavljenih institucija. Akcija koju sam preduzeo protiv gospodina Jelavica jeste na neki nacin upozorenje drugim nacionalistickim i nedemokratskim snagama da ne slijede njegov primjer.

R: Izgledalo je kao da je Jelavic zeleo da vas primora na taj potez, jer legalno vlast nije mogao odrzati. Na ovaj nacin pokusava nekako vaninstitucionalno da zadrzi moc. Izgleda kao da ste se samo uklapali u njegov scenario.

WP: Mislim da je glavni razlog to sto je gospodin Jelavic shvatio da je u Federaciji BiH i na drzavnom nivou HDZ je izgubio pred reformistickim snagama koje su se udruzile u Alijansu za promjene. HDZ je gotovo konstantno bio na vlasti od devedesetih godina sve do dve hiljadite i ova nova situacija u kojoj bi se nasao u opoziciji, jednostavno za politicara kakav je Jelavic nije bila dovoljno dobra. Njegova politika je odvela Hrvate u potpunu izolaciju. Izolaciju unutar BiH, u Federaciji i takodje u vezi sa odnosima sa Zagrebom. Racanova vlada u Zagrebu potpuno je prekinula politicku i finansijsku podrsku Hrvatima u BiH, a to su upravo desilo zbog pogresne i korumpirane politike gospodina Jelavica i njegovih ljudi. Tako je taj njegov cin bila politika koja je nastala iz jednog ocajanja. On je zelio da uspostavi paralelnu vlast koja nikada ne bi mogla da funkcionise. Medjunarodna zajednica nije dozvolila uspostavljanje Republike Srpske Krajine, a takodje nece dozvoliti gospodinu Jelavicu osnivanje Herceg-Bosne unutar BiH. To je pokazatelj nove odlucnosti medjunarodne zajednice da ne dozvoli nikakve promjene da se dese nedemokratskim promjenama u ovom regionu. To je dovelo staru Jugoslaviju do katastrofe, do tragedije a to se nece desiti u zapadnoj Hercegovini.

R: Kako biste sada ocenili stanje u BiH s obzirom na to da Vlada Federacije BiH ne vlada na trecini teritorije, da hrvatski clan Predsednistva ne sme da proseta zapadnim Mostarom, da u tom delu ni Savet ministara nema uticaja?

WP: To pokazuje jednu nemogucu situaciju koja je u tom prostoru vladala citavih pet godina. Ja bih taj period nazvao autoritativnim rezimom HDZ-a koji nije dozvoljavao da se na tom prostoru izjasne bilo koje druge politicke opcije na demokratski nacin. Posljednji izbori su tome, jednostavno,

stavili tacku. S tim je završeno i sada Vlada Federacije ima poteskoce da prebrodi taj paralelizam koji je vladao u Federaciji BiH. I nova vlada je zaista uspješno pocela da radi na transformaciji hrvatske komponente u okviru Armije Federacije BiH od jedne totalno HDZ-komponente do prave hrvatske komponente. Isto se desava i u policijskim snagama, i to se desava i kod državnih službenika. Naravno, ovaj proces ne može biti završen preko noci. Zato će trebati izvjesno vrijeme, ali sam ubijedjen da će nova vlada Federacije i hrvatski ministri sa predsjednikom Filipovicem na celu ipak na kraju biti uspješni.

R: Jos uvek se ne stisavaju price o nezavisnosti Kosova, Crne Gore sto ce nacionalisti u BiH sigurno iskoristiti. Dodje li do nezavisnosti Kosova ili odvajanja Crne Gore, ko bi u tom slučaju objasnio Hrvatima i Srbima u BiH da oni ne mogu da se izdvoje ako zele?

WP: Mislim da je Zagreb sasvim jasno stavio do znanja da prihvata suverenitet BiH uz ukljucivanje, naravno, i hrvatskog naroda. U Beogradu isti razvoj dogadjaja je u toku. Mislim da su posljednji izbori u Crnoj Gori pokazali da ne postoji rjesenje duz etnickih ili nacionalistickih linija. Istu lekciju tju treba da nauce i Albanci sa Kosova, i da je prihvate. To znaci da je lekcija za BiH sasvim jasna: dva entiteta i tri konstitutivna naroda treba da se koncentrisu na ekonomskoj i socijalnoj buducnosti i da zaborave na etnicki organizovanu državu – to je model koji pripada proslosti. Model buducnosti je ono sto pokazuje model Evropske unije, a to je integracija a ne separatizam.

R: Trenutna situacija na Kosovu ba_ ne daje takav utisak sta ako lekcija bude drugacija? Znaci, ne pricamo o uticaju Zagreba i Beograda nego o uticaju iznutra.

WP: Postoji prije svega jedan vanjski pritisak koji dolazi iz Tirane, a politicki pristup Tirane u skladu je sa pristupom medjunarodne zajednice i Tirana ne vidi rjesenje Kosova u

jednoj velikoj Albaniji. Mi treba da uzmemo u obzir i da ozbiljno shvatimo one ljude koji traze bolja rjesenja za ekonomsku, politicku i socijalnu situaciju, ali ta rjesenja ne mogu se postici nasiljem. Mi svi moramo da naucimo jednu vaznu lekciju, a to je da zajednicki jednostavno zabranimo rat i nasilje kao sredstvo da dodjemo do rjesenja nekog naseg problema.

R: BiH jos uvek nema izborni zakon. U slucaju velike vecine zakona koje medjunarodna zajednica predlagala na kraju su nametani od strane Kancelarije visokog predstavnika. To nije slucaj sa ovim zakonom.

WP: Izborni zakon je jedan fundamentaldamentalni zakon za demokratiju svake drzave i zato ocekujemo od lokalnih vlasti da ga usvoje a ne da ga ja nametnem. Ukoliko lokalne vlasti ne donesu taj zakon, one ne mogu da se kandiduju u porodicu evropskih demokratskih nacija.

R: Nije li je to ujedno neuspeh medjunarodne zajednice?

WP: To bi, prije svega, onda bio propust politickog vodjstva u ovoj zemlji da pronadju demokratski kompromis koji bi obuhvatio potrebe sva tri konstitutivna naroda.

R: U BiH nema mnogo zdravih ulaganja, investicija u BiH. Dosta predstavnika medjunarodne zajednice u BiH poziva investitore i firme da uloze u BiH, pokusavajući na taj nacin da pomognu. Da li biste vi licno ulozili u neki posao u BiH?

WP: Da vam dam iskren odgovor: *Mislim da na medjunarodnom planu ima sve vise i vise povjerenja sto se tice situacije u BiH i zato bih ja u potpunosti podrzao sve one, ukljucujuci i sebe, iako se ja ne bavim biznisom, koji bi zeljeli da investiraju u BiH i mislim da je situacija u BiH sada takva da se moze sasvim sigurno reci da je investicija u BiH u stvari investicija u buducnost.*

Srebrenica

R: Kako komentarisete zahtev za distriktom u Srebrenici?

WP: Moj stav je da rjesenje treba naci u okviru uspostavljanja trajnog okvira. Ali to takodje znaci da vlast RS imaju dodatnu odgovornost da se nornost da se na ozbiljan nacin pozabave pitanjima koja pokrenu gradjani Srebrenice. Vjerujem da Srebrenica ima posebno znacenje za Srbe i zbog toga treba da se preduzme posebna politicka briga da se izadje u susret potrebama ljudi koji zive u Srebrenici, i koji pripadaju Srebrenici.

Karadzic

R: Verujete li da Karadzic nije clan SDS-a?

WP: Zelim da to cujem zvanicno od SDS-a, znaci ni na kakav anonimni nacin, i onda cu u to vjerovati.

R: Jeste li to culi u nekim svojim razgovorima?

WP: Mislim da vodjstvo SDS-a sasvim dobro zna sta medjunarodna zajednica ocekuje i treba da preduzmu akciju u skladu s tim. Nakon hapsenja gospodina Milosevica sav fokus medjunarodne zajednice je sada na hapsenju gospodina Radovana Karadzica i na kraju krajeva politicka odgovornost za ovo je na clanovima SDS-a.